

Torsdagen den 1 April 1869.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Uplästes och godkändes protokollen för den 22 och 23 sistlidne Mars.

I sammanhang med justeringen af sistnämnda protokoll och med anledning af hvad deri förekom om Herr Indebetous afsägelse af det uppdrag han erhållit att vara revisor under innevarande års statsrevision, beslöt nu Kammaren, på Herr Talmannens framställning, att nytt val för återbesättande af den efter bemälda ledamot ledigblifna revisorsplatsen skulle ega rum Onsdagen den 7 innevarande månad.

§ 2.

Anmälades och bordlades för andra gången Stats-Utskottets Utlåtande N:o 50.

§ 3.

Föredrogs Stats-Utskottets Memorial N:o 51, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande fjerde punkten i bemälda Utskotts Utlåtande N:o 40.

Den föreslagna voteringspropositionen godkändes.

§ 4.

Vidare föredrogs ånyo och bordlades för andra gången:

Stats-Utskottets Utlåtande N:o 52;

Lag-Utskottets Utlåtande N:is 16—18; och

Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtanden N:o 3 (i samlingen N:o 30) och N:o 4 (i samlingen N:o 31).

§ 5.

Föredrogs ånyo Herr Benedicks' till Kammaren ställda skrift, deruti han afsagt sig sin riksdagsmannabefattning.

Kammaren godkände det till stöd för denna afsägelse anförda och med läkarebetyg styrkta sjukdomsförhinder; kommande, jemlikt 28 § Riksdagsordningen, underdånig anmälan att hos Kongl. Maj:t göras om den inom Kammaren sålunda yppade ledigheten.

§ 6.

Förekom ånyo till handläggning Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 9, angående villkoren för bränvinstillverkning.

Utskottets hemställan sid. 1, rörande § 2 i nu gällande bränvinstillverkningsförordning af den 17 Maj 1867.
Bifölls.

Utskottets förra hemställan å sid. 2, rörande nämnda förordnings 4 §.

Härvid yttrade

Herr Åstrand: Då denna fråga har varit föremål för Riksdagens behandling under tvänne föregående riksdagar, och denna Kammare, inom hvilken frågan blifvit väckt, båda gångerna afslagit densamma, samt icke heller nu någon af Kammarens ledamöter i Bevillnings-Utskottet reserverat sig mot den utgång, som frågan erhållit inom Utskottet, torde det icke vara mycket värdt att orda i saken; men då jag anser den vara af stor vigt och intresse för en icke ringa del af landets jordbrukande befolkning, utan att skada det intresse, som man haft till mål, då man gjort inskränkningar i husbehofsbränvinsbränningen, kan jag icke underlåta att genom några ord inlägga min protest mot frågans utgång inom Bevillnings-Utskottet.

Såsom motiv för det slut, hvartill Utskottet kommit, anför Utskottet, att "det nämnda förslaget tydligen utgår från ett mer eller mindre fullständigt förnekande af de grundsatser, som i vår nuvarande bränvinslagstiftning gjort sig gällande och som i tillämpningen visat välgörande verkningar". Ja, detta är sannt så till vida som man härmed menar, att superiet och deraf följande sedeslöshet blifvit omintetgjorda eller åtminstone minskade genom den ifrågavarande lagstiftningen; och detta mål är af sådan vigt och vinsten deraf så stor, att, om någon rubbning härutinnan vore att befara genom den nu ifrågasatta ändringen, skulle jag vara den siste att tillstyrka en sådan ändring.

Såsom ett annat motiv anför Utskottet vidare, "att nedsättningen och än mera upphäfvandet af den dagliga tillverkningens minimum skulle syfta till återinförande af husbehofsbränningen och tillintetgörande af den fabriksindustri, hvartill bränvinsbränningen genom lagstiftningen blifvit hänvisad". Detta kan jag icke finna vara riktigt. För att kunna kallas husbehofsbränning är nödvändigt att kontrollen vid bränvinsbränningen borttages. Detta skulle vara en olycka, långt större än att den kunde uppvägas af fördelarne utaf den föreslagna ändringen i lagstiftningen. Men om deremot kontrollen fortfarande bibehålles, tror jag icke man kan tala om en återgång till husbehofsbränningen, äfven om minimum för dag-

liga tillverkningsbeloppet nedsattes till 100 kannor. Det är nemligen klart, att den som brände 100 kannor bränvin om dagen, måste vidkännas lika stora omkostnader för sin bränvinstillverkning i flera hänseenden, som den hvilken tillverkade 300 kannor dagligen, oaktadt dessa omkostnader, då de fördelas på kanntalet, skulle göra bränvinet dyrare för den som endast tillverkade 100 kannor dagligen. Om man dessutom betänker att genom kontrollen bränvinet vid såväl de mindre som de större brännerierna är under kontrollörens lås och bom och icke blir tillgängligt, förrän det uppmätes, är det svårt att finna, hvarför den som tillverkar ett mindre belopp skulle gifva mera anledning till superi än den större tillverkaren.

Man har äfven invändt, att Staten skulle ådragas kostnader genom en ökad kontroll. Den uppoffring, som möjligen härigenom skulle uppstå från Statens sida, tror jag skulle vida uppvägas genom de fördelar, som bereddessa alla de delar af landet, som sakna lättare kommunikationer och som varit nödsakade att till stor del upphöra med bränvinsbränningen till följd af de stora förändringarne inom denna del af lagstiftningen. Alla mindre possessioner, som icke fabriksmessigt kunnat tillverka bränvin, hafva måst upphöra med tillverkningen och måste nu i stället forsla sin spanmål och potatis till långt aflägsna afsättningsorter. Detta orsakar långa och många körslor, ökade dagsverken och löner, och gödseln går för landtbruket förlorad, förutom den viktiga omständigheten att ladugårdsskötseln omöjligen kan med sådan fördel drifvas, der *icke* bränvinsbränning eger rum. Jag har haft tillfälle att i detta hänseende göra iakttagelser angående tvänne gårdar. På den ena ingick i kreaturens utfodring ganska mycket säd och äfven potatis, på den andra endast drank; den sednare ladugården lemnade dubbelt så stor afkastning som den förra. Vi känna dessutom alla, att våra agrikulturkemister och ladugårdsagronomer äfvensom i ladugårdsskötseln utgifna ahandlingar deri öfverensstämma, att sådana kreatur, som utfodras med rå potatis, lemna mindre afkastning än dem som födas med drank från samma quantitet af denna rotfrukt plus den säd, som i bränvinsbränningen ingått. Är detta en sanning, hvilket jag icke hört någon betviffa, då kastar man ju genom utfodring med råa produkter helt och hållet bort det bränvin, som man utur desamma kunnat draga.

Men dessutom tror jag, att, af den mängd af konkurser som inom sednare tiden på olika landsorter af Sverige förekommit, största delen haft sin upprinnelse i de förändringar, som vidtagits inom bränvinslagstiftningen, och särskildt känner jag att så varit förhållandet inom Östergötland. Det har icke varit de öfverdrifna prisen på landegendomarne och öfverspända spekulationer, som gjort att så många af våra jordbrukare gått under, utan långt mera den omständigheten att de icke kunnat tillgodogöra sig den största vinst af sina landtmannaprodukter. Då Staten sålunda icke skulle förlora utan vinna genom den förändring, som motionären föreslagit, kan jag icke annat än på det varmaste understödja densamma.

Utskottet säger vidare, att statsintägternas betryggande skulle genom antagande af motionärens förslag på det kraftigaste motverkas. Äfven härutinnan är jag af en alldeles motsatt åsigt, då jag håller för troligare, att statsintägterna skulle säkrare betryggas, om minimum nedsattes till 100 kannor i stället för 300 kannor. Då de råa produkterna, använda

i ladugården, endast lemna hälften af den afkastning som utfodring med drank, torde man icke hafva att befara, att, derest motionen bifölles, icke bränvinsbränningen skall uppgå till lika högt belopp som förut. Härtinnan har Utskottet gjort sig skyldigt till ett stort misstag.

Om sålunda Staten på den ifrågasatta förändringen ingenting förlorar, om icke det sedliga mål hvar till lagstiftningen sträfvar, nemligen superiets inskränkande, härigenom rubbas, om afkastningen af en stor del utaf landets jordegendomar derigenom ganska betydligt förhöjes och om en mängd jordbrukares ekonomiska ställning derigenom betryggas; är det då rätt att riksdag efter riksdag icke vidtaga denna förändring utan fortfarande låta blifva vid hvad det är?

Huru har dessutom detta stadgande tillkommit? Stora strider föregingo detsamma. Man föreslog bland annat att bestämma ett visst belopp af 12,000,000 kannor, hvarutöfver bränvinstillverkningen i landet icke skulle få gå. Då man ser ett sådant förslag vid detta tillfälle kunnat framställas och diskuteras, ett bevis för åsigternas osäkerhet och kastning hit och dit, endast eniga i att omintetgöra husbehofsbränningen, till dess man slutligen bestämde sig för ett belopp af 300 kannor såsom minimum för den dagliga tillverkningen, vet jag icke hvarföre man längre envist skall hålla på ett bevisadt misstag, då man snarare borde skynda att deri göra en till allmän och enskild båtnad lädande rättelse.

Jag yrkar bifall till motionen och afslag på Utskottets Betänkande i denna del.

Herr Friherre Alströmer: Då denna Kammare vid de tvänne nästföregående riksdagarne icke bifallit motioner, som blifvit väckta i samma syfte som denna, kan jag icke finna någon anledning, hvarföre Kammaren nu skulle frångå sin förut i detta hänseende uttalade mening. Visserligen kan man säga, att bestämmelsen af 300 kannor såsom ett minimum för den dagliga bränvinstillverkningen är godtycklig, men den kan dock försvaras dermed, att denna bestämmelse i tretton, fjorton år forfarit. Dessutom kan jag icke finna fördelen af att borttaga en godtycklig bestämmelse för att i dess ställe sätta en annan lika godtycklig. Äfven om minimum nedsattes till 100 kannor, skulle likväl finnas många landbrukare, som icke voro i tillfälle att bränna i anseende till detta höga minimum, och dessa kunde ju då med samma skäl åberopa sin rätt att bränna.

Jag tror derföre, att Riksdagen gör klokast deri att låta den nuvarande bränvinslagstiftningen kvarstå orubbad, intill dess den kan på en mera rationel grund omarbetas.

Herr Åstrand: Det är mycket sannt, såsom här blifvit anmärkt, att en nedsättning till 100 kannor såsom minimum för den dagliga bränvinstillverkningen är lika godtycklig som den nuvarande bestämmelsen af 300 kannors minimum, men jag anser den vara en nödvändig öfvergång i den riktning bränvinslagstiftningen bör taga, nemligen till fullkomlig frihet att bränna, dock alltid under vederbörlig kontroll. Vill någon bränna endast en kanna bränvin om dagen men betala kontrollören hvad honom tillkommer, så må han, enligt min åsigt, få göra det.

Af de tvänne ledamöter af Utskottet, som reserverat sig emot dess beslut, har den ene, Herr Bennich, vid förra riksdagen yttrat, att det vore riktigast, att bränvinsbränningen lemnades helt och hållet fri utan begränsning med afseende å tillverkningen uppåt eller nedåt; en åsigt, som jag till alla delar hyllar, blott med vilkor att Staten icke förlorar genom den dymedelst ökade kontrollen. Då emellertid icke någon motion blifvit väckt att få en sådan obegränsad bränningsfrihet, och icke de garantier finnas, som jag önskade för att göra en sådan frihet möjlig, har jag naturligtvis för närvarande icke kunnat derom framställa något yrkande.

Herr von Troil: Jag skulle icke deltaga i denna diskussion, då frågan redan afhandlats vid tvänne föregående riksdagar och Kammaren genom då fattade beslut gifvit tydligt till känna sin mening i detta ämne, derest icke under diskussionen en Kammarens ledamot framställt satser, hvilka jag anser mig böra bemöta. Han har nemligen sagt, att många jordbrukares ekonomiska ställning skulle genom den ifrågasatta förändringen befrämjas. Jag tror visserligen, att en och annan skulle vinna, men är öfvertygad att den stora mängden skulle förlora härpå, ty bränvinsbränningen är numera en handtering, som måste skötas på ett vetenskapligt sätt för att den skall bära sig, och vi hafva sett, huru ett icke ringa antal af dem, som idkat denna näring, gjort förluster derpå. Jag är fullt förvissad, att om en sådan förändring som af den förste talaren förordats, blefve besluten, en stor mängd af de mindre jordbrukarne skulle kasta sig in på denna bana, hvilket steg — det är min fulla öfvertygelse — skulle för flertalet medföra förlust. Men det är icke nog med den enskildes förlust. Jag vill äfven fästa uppmärksamheten på den stora statsförlust, som härigenom skulle uppkomma. Vi veta att denna handtering i främmande länder bedrifves på ett ändamålsenligt och vetenskapligt sätt. Derföre får man i dessa länder vida mera produkter af samma kvantitet råämne och på samma gång ett lägre tillverkningspris, hvilket måste orsaka en ökad import af utländskt bränvin, i samma mån som små brännerier med ett högre tillverkningspris uppstode inom landet.

Den förste talaren har öppet erkänt, att den nu ifrågavarande nedsättningen endast skulle utgöra ett öfvergångsstadium, och att meningen är att komma derhän, att bränvinsbränningen skulle blifva fullkomligt fri, ehuru under kontroll. Detta vore en återgång till den gamla husbehofsbränningen. Nedsätta vi nu minimum till 100 kannor, hvilket i sjelfva verket är detsamma som 80, alldenstund man eger rättighet till 20 procents underbränning, och en annan Riksdag möjligen skulle ingå på ytterligare nedsättning, skulle vi åter komma in på den gamla, så olyckliga stråten.

Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan och erkänner öppet, att jag icke trott, det denna motion skulle gifva anledning till diskussion.

Herr Hessle: Ehuru jag väl inser, att det är fara värdt att min framställning icke skall vinna framgång, känner jag mig likväl till följd af den erfarenhet, jag i denna fråga eger, manad att yttra några ord.

Man har sagt, att superiet varit allmännare der husbehofsbränningen existerat. Jag vet likväl att sådant ej varit förhållandet, der man jemväl

före nu gällande lagstiftning idkade bränvinsbränning såsom binäring. Nu är emellertid att märka, att man begär ett misstag, då man anser den ifrågavarande nedsättningen af minimum för den dagliga tillverkningen såsom en återgång till husbehofsbränvinsbränning, och vill jag fästa uppmärksamheten derpå, att det icke är endast en och annan jordbrukare utan hela socknar, som bragts till fattigdom genom de våldsamma förändringar, för hvilka bränvinslagstiftningen varit utsatt. Dessutom har jag icke erfarit, att bränvin saknats, sedan den nya bränvinslagstiftningen trädde i verkställighet, likasom icke heller att fyllerilasten aftagit, derföre att bränvinsbränningen varit inskränkt. Kan man icke genom moralisk inverkan stäfja superiet, skall detta ännu ej lyckas genom andra medel.

På den tid, bränvinsbränningen på flera ställen idkades af mindre jordbrukare, hvilkas inskränkta jordområde medgifver produktion af endast rotfrukter och någon obetydligare quantitet spanmål, egde de häri ett medel att på ett bekvämt och inkomstbringande sätt tillgodogöra sig sina produkter till gagn för så väl Staten som den enskilde.

Sedan denna inkomstkälla beröfvats flertalet af jordbrukarne, har skogssköfvingen på ett fasaväckande sätt tilltagit, så att, der förut fanns stor och grof skog, man nu ser endast svältor, bevuxna med ett och annat ungt träd. Jag hemställer, huruvida det är klokt ställa så till, att landet till slut blir alldeles naket på både skog och befolkning med nödig utkomst, samt huruvida någon möjlighet gifves för folket i de sköflade skogs-trakterna att åter resa sig, då det sålunda tillbakasättes.

Jag får derföre förena mig med den förste talaren och inlägga min protest mot Utskottets förslag.

Överläggningen förklarades slutad och Utskottets hemställan bifölls.

Utskottets sednare hemställan å sidan 2 angående samma 4 §:

Bifölls.

Utskottets förra hemställan å sidan 3, rörande meranämnda förordnings 17 §.

Härvid yttrade:

Herr Peter Andersson: Herr Talman! Mine Herrar! Utan afsigt att härigenom bereda framgång åt min motion, anhåller jag att med några ord få beledsaga densamma till sin hviloplats.

Utskottet har afslagit det af mig framställda yrkandet om nedsättning i bränvinstillverknings-afgiften på de skäl, att en minskning i denna afgift skulle till en högst betänkelig grad rubba den af Kongl. Maj:t framlagda beräkning öfver bränvinsskattens belopp, och att icke heller statsregleringen synes gifva anledning till någon afgiftens förminskning. Med anledning häraf får jag upplysa, att afsigten med den af mig föreslagna nedsättningen i afgiften icke varit att derigenom minska Statens inkomster utan tvärtom att öka dem. Det har nemligen visat sig, att, sedan bränvinstillverknings-afgiften år 1867 höjdes från 60 till 70 öre per kanna,

bränvinsskatten årligen med omkring 2 millioner Riksdaler understigit det belopp, hvartill densamma beräknats skola uppgå. Att så inträffat, är ganska naturligt, ty en näring, som belastas med högre afgifter än den förmår bära, måste, om den ock icke dukar helt och hållet under, likväl derigenom till en betänkelig grad hämmas. Dessa åsikter uttalade jag, då afgiften vid 1867 års riksdag höjdes, och att jag icke i denna min öfvertygelse blifvit sviken, derom bära redan inträffade förhållanden vittnesbörd.

Jag tror det varit välbetänkt af Utskottet att underkasta de af mig i ämnet anförda skälen en noggrannare pröfning. Utskottet skulle då möjligen hafva funnit den af mig föreslagna minskningen i bränvinstillverkningsafgiften leda till så väl Statens som bränvinstillverkarens fördel.

Dessa mina åsikter har jag ansett mig bära till protokollet anförda. Att yrka bifall till min motion ser jag vara fäfangt, då jag ej har att hoppas något understöd härutinnan. Jag tror dock ej det skall dröja länge, förrän Representationen inser, det mina anspråk äro grundade på så väl Staten som den enskildes sanna fördel.

Vidare förekom icke. Så väl ifrågavarande hemställan som jemväl den hemställan Utskottet, i anledning af Herr Per Nilssons motion rörande förordningens 17 §, å sid. 3, afgifvit, blefvo begge af Kammaren bifallna.

Utskottets hemställan öfverst å sid. 4, innefattande förslag till förändrad lydelse för §§ 19 och 20 mom. 2 i gällande bränvinstillverkningsförordning.

Ordet begärdes af

Herr Ahlgren: Jag befarar, att den föreslagna förändringen af ifrågavarande paragraf skall föranleda till större olägenheter än den, man genom samma förändring åsyftat att undanrödja, och att de, som derigenom skulle komma att sitta emellan just blefvo tillverkare af bränvin. Det är här föreslaget, att tillverkaren skulle vara berättigad att från postkontor i bref under öppen rekommendation till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande insända afgiften, äfvensom att han skulle vara berättigad att börja tillverkningen, när han med postkontorets qvitto kunde styrka att afgiften blifvit der aflemnad. Jag tillåter mig härvid erinra, att på landsbygden i allmänhet icke finnas några postkontor utan för det mesta postexpeditioner, till ett antal af ungefär 80, och omkring 200 stycken poststationer. Jag föreställer mig, att Utskottets mening varit att utsträcka den ifrågasatta förändringen åtminstone till postexpeditioner och kanske äfven till poststationer; och om så varit meningen, är paragrafens redaktion ofullständig, ty en allmän åklagare, som ville åtal anställa, skulle tvifvelsutan icke sakna befogenhet att, om det nuvarande förslaget antoges, mot ett qvitto, utfärdadt från en postexpedition eller poststation, invända, att lagen fordrade af postkontor utgifvet qvitto. General-poststyrelsen gör i vissa fall en bestämd skilnad emellan postkontor, postexpedition och poststation, men har på samma gång en generel benämning för de olika slagen, nemligen postanstalter. I några hänseenden finnes äfven emellan

dessa olika anstalter en bestämd åtskilnad. Då man vid stiftande af en lag bör söka få densamma så tydlig som möjligt, samt när något giltigt skäl icke lärer förefinnas att i förevarande fall gifva något företräde af postkontors qvitto framföre postexpeditionen, hemställer jag sålunda, för att i det af mig anmärkta hänseendet erhålla rättelse, om återremiss af denna punkt till Utskottet.

Under förutsättning att detta yrkande om återremiss bifalles, ber jag att få göra ännu en anmärkning mot Utskottets Betänkande. Utskottet föreslår nemligen, att landtränmästare må erhålla 2 Riksdaler i godtgörelse för det af honom utfärdade qvittot öfver tillverkningsafgiftens emottagande. I nu gällande expeditionstaxa af den 30 November 1855 är dock stadgadt, att alla qvitton skola utgifvas utan lösen. Nu må man invända, att den ifrågavarande afgiften icke skulle utgöra lösen utan en ersättning till landtränmästaren för dennes besvär, men för detta torde icke någon särskild godtgörelse böra ifrågasättas, ty besväret blifver ju icke annat än att slå ett kuvert om qvittenset och att sedermera försända detsamma, såsom jag förmodar, under fribrefsrätt. Riksdagen aflät under sistlidet är en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan att se till, huruvida sportelsystemet kunde afskaffas. Det synes mig derföre mindre lämpligt att nu införa en ny sportel. Detta är dock en obetydlighet emot min första anmärkning, och jag skulle icke heller hafva derom yttrat mig, om jag icke hoppades att den af mig på andra grunder yrkade återremissen skulle af Kammaren blifva besluten.

Herr Rylander: Jag är Utskottet mycket tacksam för det tillmötesgående det visat min motion. I likhet med den föregående talaren anser likväl äfven jag den rättelse han föreslagit vara på sin plats, hvarföre jag äfven får instämma i hans yrkande om återremiss, och får jag på samma gång hemställa, huruvida icke en riksdaler kunde vara tillräcklig ersättning till landtränmästaren för det af Utskottet föreslagna beviset. Äfven af detta skäl yrkar jag återremiss.

Friherre Alströmer: För de anmärkingar, som blifvit gjorda emot Utskottets reduktion af denna punkt, vill jag icke ansvara, emedan frågan i Utskottet afgjordes efter votering, och jag icke tillhörde Utskottets majoritet.

Emellertid tror jag, att Kammaren gjorde rättast uti att helt och hållet afslå detta förslag. Jag yrkar icke detta af ogenhet mot bränvinstillverkarne, hvilka jag tvärtom önskar alla möjliga fördelar, men emedan jag förutser, att detta stadgande skulle orsaka stora oredor och svårigheter. Särskildt ber jag att få fästa uppmärksamheten derpå, att inlemmandet under viss tid till postkontoren af så stora penningebelopp tvifvelsutän skulle framkalla poströfverier, hvarpå vi i sednare tider allt emellanåt haft exempel.

Jag vill endast tillkännagifva, att jag icke deltagit uti Utskottets beslut i detta afseende, och att jag icke heller kan bifalla detsamma utan yrkar afslag derå.

Herr Kallstenius: Uti den sista talarens yttrande kan jag icke instämma. Tvärtom får jag förklara, att Utskottet föreslagit en förbättring i förordningen om villkoren för brännvins tillverkning, hvilken, enligt min tanke, är mera än behöflig, och hvilken skulle förorsaka en billighet och rättvisa mellan tillverkarna, som länge saknats.

Af sådant skäl får jag instämma i den förste talarens yrkande om återremiss, så mycket heldre som förslaget i mera än en måtto behöfver omarbetas. Det innehåller nemligen tvänne olika delar, som här äro sammanslagna i en klump, men soni, enligt min tanke, måste redigeras hvar för sig. Jag anhåller således, att Kammaren behagade, af skäl som redan förut blifvit anförda, återremittera denna punkt till Utskottet.

Herr Otterström: Jag anser mig böra fästa de Herrars uppmärksamhet, som yrkat återremiss af denna punkt, på det förhållande, att postexpeditioner på landet icke hafva, såvidt jag vet, rättighet att emottaga några rekommenderade bref, och att poststationer ännu mindre kunna ega denna rätt i afseende å så stora summor, som här komma i fråga. Jag tror derföre, att, om Kammaren finner billigt och rättvist hvad Utskottet föreslagit, den gör bäst uti att bifalla detta förslag, sådant det är.

Herr Ablgren: Med anledning af den siste talarens uppgift ber jag att få lemna en upplysning, som är rakt stridande emot den han afgaf. Jag kan, enligt underrättelser, som jag nästlidne gårdag från fullkomligt tillförlitlig person emottagit, försäkra, att postexpeditioner på landet ega att emottaga samt under öppen rekommendation afsända penningar, och de kunna så mycket heldre göra det som dessa expeditörer måste ställa borgen för sig, i likhet med hvad som är stadgadt om förvaltare af postkontor.

Friherre Alströmer: Då flere föregående talare yrkat återremiss, anser jag mig icke böra vidhålla mitt yrkande om afslag å Utskottets förslag, utan får jag afstå från samma yrkande.

Öfverläggningen förklarades vara slutad. Herr Talmannen, som enligt de derunder gjorda yrkanden nu framställde propositioner såväl på bifall till Utskottets förslag som på återremiss derå, förklarade sig finna den sednare af dessa propositioner besvarad med öfvervägande ja; och var alltså enligt detta förklarande berörda förslag till Utskottet återförvisadt.

Utskottets sednare hemställan under §§:na 19 och 20 äfvensom samtliga dess öfriga hemställanden rörande ofta nämnda förordnings 21:sta, 28:de och 30:de §§, blefvo, hvar efter annan, bifallna.

§ 7.

Föredrogs punktvis Lag-Utskottets Utlåtande N:o 12, i anledning af väckta motioner om ändringar i Skiftesstadgan den 9 November 1866.

Allt hvad Utskottet i detta Utlåtande hemställt blef af Kammaren bifallet.

§ 8.

Derefter föredrogs Lag-Utskottets Utlåtande N:o 13, i anledning af väckt förslag om rätt att meddela intecknings-säkerhet i åbyggnader å landet.

Härvid yttrade

Herr Ahlgren: Innan jag yrkar bifall till min vid detta Betänkande afgifna reservation, vill jag påpeka några omständigheter, som kunna i viss mån visa nödvändigheten af förändring i den del af lagstiftningen, som motionen har till syfte.

De jemlikt Kongl. Förordningen den 20 November 1845 upprättade så kallade lösöreköpsafhandlingarne äro för det mesta i sjelfva verket endast underpant i lös egendom, fastän de iklädt sig formen af köp. Genom dessa lösöreköp beredes fordringsegaren säkerhet för fordran ur gods, som qvarstadnar i säljarens (gäldenärens) besittning eller, med andra ord, lösöreköpet blir härigenom icke någonting annat än en sorts pantsättning. Då nu åbyggnader, uppförda å annans grund, äro att hänföra till lösören, vill det synas som en egare till sådana åbyggnader borde deröfver kunna förfoga på samma sätt som öfver all annan lös-egendom, och att följaktligen äfven denna egendom skulle kunna blifva föremål för pantsättning, om egaren ville underkasta sig den förödmjukande åtgärden att å annan person genom lösöreköpsafhandlingen gifva en skenbar eganderätt till dessa sina åbyggnader. Så är dock icke förhållandet. Då egaren till sådana åbyggnader icke kan desamma vid köpslutet till köparen utlemna för att af honom bortföras, kunna dessa åbyggnader icke heller blifva föremål för sådana afhandlingar om lösören, som afses i ofvanåberopade Kongl. Förordning. Egare af åbyggnader, uppförda å annans grund, med rätt för egaren att af desamma sig begagna, kan således icke med laga verkan pantsätta dessa åbyggnader för lån eller försträckning under längre eller kortare tid, hvilket är nog hårdt, isynnerhet då man betänker att dessa åbyggnader kunna ega ett högt värde och, om de, hvad oftast är händelsen, äro brandförsäkrade, jemväl innefatta fullgod säkerhet. Om egaren nedrifver en sådan åbyggnad, kan han mot pantsättning af de olika delarne deraf förskaffa sig lån eller försträckning; men så länge åbyggnaden qvarstår på sin plats och så vida han fortfarande vill begagna den, är för honom, såsom nyss nämndes, omöjligt att enligt nu gällande lagstiftning, till ömsesidig trygghet för långgifvare och låntagare, någon pantsäkerhet i åbyggnaden lemna.

Det skäl, som Utskottet hufvudsakligen anför för sitt afstyrkande af motionen, är att underpant bör finnas antingen i all löseegendom eller icke i någon. Jag vill dock härvid påpeka, att åbyggnader äro mindre rörliga än löseegendom i allmänhet och att, äfven om man icke såsom denna Kammare, i motsats mot den Första, vid sista riksdagen önskade, kan taga steget ut till att medgifva underpant i all löseegendom, detta

dock icke är ett giltigt skäl att helt och hållet afslå den ifrågavarande motionen.

Den af mig framställda reservationen, till hvars innehåll jag beder att få hänvisa, går endast ut derpå att i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, "att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke bestämmelser erfordras angående rättigheten att lemna underpant i åbyggnader, hvarmed eganderätt till grunden, hvarå de äro uppförda, icke är förenad, och, i händelse Kongl. Maj:t dervid finner lag i sådan syftning påkallas, låta förslag dertill utarbета och för Riksdagen framlägga." Under yrkande af afslag på Utskottets Utlåtande anhåller jag att Herr Talmannen behagade framställa proposition på bifall till min, samma Utlåtande bifogade reservation.

Med Herr Ahlgren instämde Herr *Östman*.

Herr Ribbing: Jag ber att få fästa uppmärksamheten på den väsentliga skilnad, som förefinnes emellan fast egendom och lös egendom och de rättsförhållanden, som äro möjliga i afseende på ena eller andra slaget af egendom. Till följd af arten och beskaffenheten hos lös egendom, kan inteckning eller underpant i sådan egendom icke lemnas utan svårigheter, som för lagstiftningen äro fullkomligt olösliga. Intecknings- eller pantnehafvare har en realrätt i den intecknade egendomen för det intecknade värdet, eller med andra ord han är egare till detta. Men det låter, till följd af svårigheten att vid lösegendom bevisa, att den och den saken just är densamma, hvori inteckning gafs, och till följd af lättheten att flytta, skingra och förändra lösegendom — det låter, säger jag, till följd häraf ej visa sig huru något skydd eller rättssäkerhet för underpants-innehafvarens realrätt i den lösa egendomen skulle kunna presteras, hvadan ock i afseende å lösegendom det gäller såsom allmän rättsregel, att innehafvaren af sådan egendom anses egare till densamma och måste presumeras vara det i följd af den lösa egendomens beskaffenhet. Kort sagt: inteckningsrätts beviljande i lösegendom är, begreppsmässigt, omöjlig. Bästa sättet att åskådliggöra det sagda är att erinra om lösöreköp och allt det öfverklagade trassel och de bedrägerier hvartill detta ledt. Ty hvad är väl inteckning eller underpant i lösegendom annat än mera fördold form af lösöreköp? Och rätt till lösöreköp är en lagbestämning — som allt mer och mer erkännes vara för den offentliga rätten skadlig, hvilken vore önskligt att få upphäfd eller undanröjd till följd af alla de svek och bedrägerier, den för med sig; ej att under ännu en ny form få införd.

Herr Ahlgren har anfört, att inteckning för lösegendom redan enligt gällande lag är tillåten, och han har framställt detta såsom ett argument för den ifrågasatta lagförändringen. För min del vill jag argumentera på ett annat och alldeles motsatt sätt och säga, att därför att en inkonsequent och begreppsvidrig lag finnes, är detta icke ett skäl att utsträcka densamma ännu längre, utan man bör tvärtom söka taga bort det oriktiga, som finnes. I stället för att lemna en sådan inteckningsrätt äfven för annan lösegendom, ville jag sålunda, att, då ett undantag finnes, som af goda skäl ej bör vara eller blifva regel, äfven detta, då det strider

mot det rätta, bör upphävas, eller om så ej genast är möjligt, fortfarande åtminstone bör stå ensamt.

Mot Herr Ahlgrens mening vill jag vidare anmärka, att han sjelf i sin reservation sagt, det enligt hans förmenande "lagstiftning i sådant syfte (som bevisande af underpantsrätt i hus som ej stå på egen grund) skulle vara önskvärd och nyttig, ehuru han gerna medgifver, att juridisk konsekvens, rättvisa och billighet fordra, att rättigheten att lemna underpant icke bör inskränkas till det fall motionären föreslagit." Är det både inkonsekvent, orättvist och obilligt att lemna bifall till motionen, så torde goda skäl vara att afslå densamma. Att åter utsträcka inteckningsrätten till all lösegendom, dertill saknar Kammararen anledning, då någon motion härom icke blifvit väckt.

Nu säger man visserligen, att byggnader äro en mindre rörlig egendom än annan lösegendom, och därför skulle den icke sortera under samma regler som den sistnämnda. Detta är dock ett svagt argument. Äfven om byggnader äro en lös egendom, som är mindre rörlig än annan lösegendom, måste den förra dock falla under samma rättsbestämningar som gälla om hela det *slag* af egendom, hvaraf den sjelf utgör en *art*. För öfrigt är det nämnda påståendet om den mindre rörligheten ej fullt riktigt. Ett stort stenhus är visserligen, jag erkänner det, mindre rörligt, men vi hafva numera sett byggnader, som man på två timmar kunnat plocka ned, och om dessa åtminstone må man väl icke säga, att de äro mindre rörliga.

På dessa grunder och dem Utskottet anført yrkar jag bifall till Utskottets afstyrkande af den ifrågavarande motionen.

Herr Orre: Jag kan för min del icke annat än instämma med Herr Ahlgren. Herrarne torde nogsamnt veta, hurusom det i hvarje län finnes hundratals personer, hvilka vid jernvägsstationer och dylika ställen med små kapital byggt sig hus, och hvilka behöfva men för det närvarande aldrig få belåna dessa byggnader, oaktadt de kunna hafva brandförsäkrat dem i brandstodsbolagen.

Sista Riksdagens Lag-Utskott tillstyrkte väl men Kamrarne afstyrkte då en ännu längre gående motion om inteckning i lösegendom i allmänhet. Detta beslut var äfven utan tvifvel välbetänkt, men så torde det icke vara att afstyrka ett förslag, som går ut på att afhjelpa den olägenhet i detta fall, hvarför en så stor mängd små husegare äro utsatte, att icke kunna få belåna sin egendom. De innehafva vanligen under besittningsrätt på 40 à 50 år den jord, hvarå de uppföra sina byggnader, hvilket äfven i någon mån torde bidraga dertill, att dessa kunna anses såsom en verklig säkerhet, äfven fastän eganderätt till grunden icke är med dem förenad.

Då jag anser det förslag, som i Herr Ahlgrens reservation blifvit framställt, innebära en icke oväsendtlig fördel, yrkar jag således bifall till detsamma.

Herr Rosenberg: Under föregående riksdagar har Lag-Utskottet nedlagt stort arbete på försök att åstadkomma ett förslag till lag angående underpant i lösegendom. Vid sista riksdagen framlade Utskottet

äfvén ett dylikt förslag, som likväl ej vann vederbörandes bifall. Detta har nu gifvit motionären anledning till förevarande motion, såsom innefattande åtminstone ett litet steg åt det håll dit man vill, i det han föreslagit ett stadgande om underpant i åbyggnader på landet, med tillhörande vederbörligen kontraherad besittningsrätt till större eller mindre jordegendom. Lag-Utskottet har emellertid afstyrkt motionen, hufvudsakligen af det skäl, att, då man icke kunde få allt, man icke heller borde söka att få något. Jag kan likväl för min del icke godkänna denna grundsats: allt eller intet. Mera välbetänkt vore det utan tvifvel att taga åtminstone detta lilla steg framåt. Lika angeläget som det är för en hemmansegare att kunna in-teckna sin fastighet, lika angeläget är det äfven för husegaren att kunna lagligen belåna sin lilla egendom. Till följd af åtskilliga lagstiftningsåtgärder under de sednare åren hafva en mängd dylika hus på landet uppförts vid jernvägsstationer, i byar och på andra ställen af handverkare, landthandlande med flera, hvilkas egentliga förmögenhet just ligger i dessa hus. Hvarföre skulle de icke få pantförskrifva eller belåna denna egendom? Oaktadt den icke är egentlig fastighet, ligger den dock bra nära gränsen till sådan. Jag tror för min del, att sådana hus erbjuda ganska mycken säkerhet, helst om de äro brandförsäkrade. Förutom den fördel, ett sådant stadgande skulle medföra för låntagaren, likasom för långgifvaren, skulle detsamma äfvén komma att motverka de allmänt öfverklagade missbruken af lösöreköpsförfattningen. Nu finnes för en husegare, derest han icke kan anskaffa borgen, intet annat sätt att erhålla lån än genom ett lösöreköp. Deri bestämmes då något fingeradt värde på egendomen, och den, till hvilken köpebrevet är staldt, tager alltihop, så att de öfriga borgenärerna få intet. Ginge deremot förslaget om underpant igenom, så skulle hvarje fordringsegare icke kunna få mera, än som svarar emot dess fordran, och öfrige fordringsegare finge det öfriga.

Meningarne inom Utskottet hafva också varit ganska delade och minoritetén derstädes större än af Betänkandet synes.

Jag yrkar på dessa skäl för min del afslag på Utskottets Betänkande och bifall till Herr Ahlgrens reservation samt tror, att, om detta icke gagnar till annat, Kammaren åtminstone sålunda får uttala sin mening om hvad som borde göras i denna fråga.

Herr Jonas Andersson: Jag tror, att man i denna fråga mindre bör fästa sig vid teorier än vid de förhållanden, som i verkligheten visa sig. Vi veta alla, att en stor del af landets befolkning har sin hufvudsakliga förmögenhet nedlagd i hus och byggnader. Till följd af nuvarande inskränkning i pantsättningsrätten måste denna mängd, då de behöfva lån, anlita borgenssystemet, derföre att de icke hafva någon annan utväg, så länge de icke få pantsätta sina hus, hvilka likväl utgöra en ganska reel egendom, dermed långgifvaren i de flesta fall skulle vara fullt belåten såsom säkerhet utan att äska någon annan. Detta förhållande föranleder således ett utsträckt användande af det i mina ögon förhatliga borgenssystemet. Jag har icke hört hvarken af Utskottets pluralitet eller af någon annan talare förebäras någon olägenhet, som skulle medfölja antagandet af reservantens förslag. Jag har icke hört och kan icke heller sjelf upptäcka någon fara eller olägenhet hvarken för det all-

männa eller för enskilda personer genom medgifvandet af en sådan rättighet att pantsätta hus och byggnader.

För min del anhåller jag derföre, att reservantens förslag måtte gillas och Utskottets Betänkande afslås.

Herr C. A. Larsson: Om den uppfattning, som den lärde Upsala-professoren i denna fråga hyser, skulle hålla streck, så torde i och med detsamma alla de fyra Stånden under den gamla Ståndsrepresentationen böra karakteriseras såsom ohjelpiga dumhufvuden, eftersom de vid tvänne på hvarandra följande riksdagar hos Regeringen begärt en ny lag om underpant i lös egendom, och knappast någon enda röst deremot höjde sig. Det är Högsta Domstolen, som motsatt sig denna lag på skäl, som jag för min del icke kan gilla; ty det gäller här uppenbarligen en åtgärd, som syftar att bevara den fattiges rätt och befordra hans ekonomiska bästa, hvilken otvifvelaktigt lider stort men derigenom, att han icke är i stånd att skaffa sig några medel med erbjudande såsom säkerhet af pant-rätt uti hans egendom, en stugubyggnad, värd ett eller annat hundrade Riksdaler. Han tvingas derigenom att tillgripa en annan vida fördrefligare åtgärd, den att sälja sin stuga under vilkor att få bo kvar, så länge köparen tillåter det, och med utsigt att sedan få gå ifrån alltsammans. Det behöfver ej påpekas, att de öfrige borgenärerne derigenom gå förlustige all sin rätt, äfven om stugubyggnaden skulle vara värd två, tre gånger det belopp, för hvilket byggnaden blifvit, att jag så må säga, formaliter försåld. Jag kan derföre icke annat än anhålla, att Kammaren icke måtte godkänna Betänkandet utan antaga Herr Ahlgrens reservation, i likhet med hvad Riksdagen vid tvänne föregående tillfällen i ämnet beslutat, så att man någon gång kunde erhålla den så högeligen behöfliga nya underpantlagen. Det låter sig verkligen icke göra, såsom den ärade professorn förmenat, att flytta bort en byggnad lika lätt som andra lösören; och i denna skilnad, som onekligen existerar emellan åbyggnader och annan lösegendom, samt i det af mig här ofvan påpekade förhållandet, att de befintliga iagstadgandena leda till afhandlingar, som oskäligt gynna en borgenär men kränka alla de öfrigas rätt, ligger i min tanke skäl, talande nog för ett godkännande af reservationen. Hvad man mot densamma anfört finner jag i öfrigt af föga vigt; och får jag på dessa grunder förnya min hemställan, att Kammaren ville, med afslag å Betänkandet, bifalla ifrågavarande reservation.

Herr Kolmodin: Jag har ej tagit del i det Betänkande, som nu föreligger till pröfning; men vill dock tillkännagifva, att jag i denna fråga ansluter mig till den mening, som inom Utskottet varit den gällande. Då en talare här anfört, att någon olägenhet af ett beslut i det syfte motionen innefattar, icke vore att befara, så ber jag deremot att få nämna, att vid öfverläggningen inom Lag-Utskottet om Grefve Sparres motion rörande inrättande af s. k. fastighetsböcker, det upplystes, hurusom under nuvarande förhållanden det ofta vore förenadt med de största svårigheter att hålla reda på, hvilka *hemmansdelar*, som voro besvärade med in-teckning, och att häraf ofta nog uppkommit mycken oreda och mångahanda invecklade

invecklade rättstvister. Men när sådana svårigheter kunna uppstå i fråga om fastigheter, hvad har man då att vänta sig, om man vill utsträcka inteckningsrätten äfven till så flyttbara och lätt föränderliga föremål, som alla dessa smärre åbyggnader på landet? Huru är det väl möjligt att så bestämdt och noggrant specificera ett sådant föremål, att någon osäkerhet icke kan i derpå grundade rättsförhållanden uppstå? För min del anser jag sådant otänkbart; och med hänsyn till allt det trassel, allt det onda samt den mängd rättstvister, som, enligt mitt förmenande, med nödvändighet måste härflyta från antagandet af förslaget om inteckning äfven i detta slag af löseegendom, så kommer jag att rösta för bifall till Betänkandet.

Herr Ahlgren: Med anledning af den siste talarens anförande får jag fästa uppmärksamheten dervid, att här alls icke är fråga om *inteckning* i åbyggnader, utan om underpant i sådan egendom, hvilket är en väsendtlig skilnad. Den ärade talaren har tagit för gifvet, att en sådan lag som den ifrågasatta skulle föranleda synnerlig oreda och en mängd rättstvister. Jag hemställer likväl, om man icke är berättigad hysa den öfvertygelsen, att, derest Kongl. Maj:t anser en sådan lag af behofvet påkallad, Kongl. Maj:t icke underlåter att stadga sådana bestämmelser, hvarigenom de befarade olägenheterna förekommas.

Herr Kolmodin: Jag vill blott anmärka, att öfverskriften å Betänkandet på grund af motionens tydliga innehåll lyder sålunda: Utlåtande i anledning af väckt förslag om rätt att *meddela inteckningssäkerhet* i åbyggnader på landet.

Herr Rosenberg: Då man skall fatta ett beslut, så som i förevarande fall, är det ej nog att fästa sig vid öfverskriften till Betänkandet; utan man torde böra tillse hvad motionären yrkat och Betänkandet med anledning deraf innehåller, och då här är fråga om att bifalla antingen detta Betänkande eller en deremot afgifven reservation, torde det äfven billigtvis påkallas någon kännedom om hvad den sednare innefattar.

Man har här mycket fäst sig vid de svårigheter och den oreda, som förslagets genomförande förmenas medföra. Har man emellertid kunnat medgifva inteckning i varulager och fiskeriredskap m. m. sådant, och derigenom gynnat vissa näringar och deras idkare, så synes man utan fara kunna tillerkänna samma förmån åt innehafvare af åbyggnader, ty onekligen är den egendomen vida mindre rörlig och lös än de nyssnämnda.

Jag förenar mig i yrkandet om bifall till reservationen.

Herr C. A. Larsson: Den ärade Gotlands-representanten har såsom auktoritet i denna fråga åberopat ordföranden i det Utskott, som afgifvit föreliggande Betänkande. Men då Utskottet i sin motivering icke synes hafva någon principiell anmärkning att göra emot underpant i lös egendom *i allmänhet*, samt dess ordförande icke vid föregående ständsriksdagar, då ärendet förevarit, tecknat sig såsom reservant, lär det icke

vara otänkbart, att han torde gilla sjelfva saken, ehuru han haft sina betänkligheter att godkänna motionärens förslag. Såsom jag redan påpekat, hafva tvänne föregående Riksdagar redan uttalat sig för den ifrågasatta lagen; och jag tror icke, att några förändrade förhållanden nu kunna föranleda ett annat och motsatt beslut.

Öfverläggningen förklarades slutad. Enligt de yrkanden, som förekommit afgaf Herr Talmannen propositioner först på bifall till Utskottets hemställan och dernäst på afslag derå i förening med bifall till det förslag, som blifvit framställt i Herr Ahlgrens vid Utlåtandet fogade reservation, samt förklarade den sednare af dessa propositioner besvarad med öfvervägande ja. Då likväl votering begärdes, uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad Lag-Utskottet hemställt i dess Utlåtande N:o 13,

röstar ja;

Den, det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, bifallit det förslag, som blifvit framställt i Herr Ahlgrens vid Utlåtandet fogade reservation.

Omröstningen utvisade, vid sedlarnes öppnande, 28 ja och 82 nej; i följd hvaraf Kammaren beslutat i enlighet med nej-propositionens innehåll.

§ 9.

Vidare föredrogos samma Utskotts Utlåtanden:

N:o 14, i anledning af väckt förslag om ändring i Kongl. Förordningen angående ändring och utrifning af vattenverk den 20 Januari 1824. Detta Utlåtande bifölls;

och N:o 15, i anledning af väckta motioner om ändring i 20 Kap. 6 § Byggningabalken.

Utskottets hemställanden biföllos.

§ 10.

Herr Talmannen tillkännagaf, att Herr Friherre *Koskull*, enligt ingifvet läkarebetyg, vore af sjukdom förhindrad, att tillsvidare deltaga i Riksdagens förhandlingar.

§ 11.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr *Tenger* under 11 dagar och Herr *And. Andersson* från Werm-lands län under 14 dagar, räknade för begge från den 6 innevarande månad.

§ 12.

Föredrogs och godkändes Riksdagens Kanslis förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 18, angående ändring i 12 § Jagtstadgan.

§ 13.

Protokollsutdrag rörande de beslut, som här ofvan finnas antecknade under §§ 3 och 6, upplästes och godkändes.

Sammanträdet afslutades kl. 12 middagen.

In fidem
H. Husberg.

Lördagen den 3 April.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Aterstående ojusterade protokollsutdrag för den 1 April upplästes och godkändes.

§ 2.

Herr Statsrådet och Kommendören P. von Ehrenheim aflemnade, efter anmälan af Herr Talmannen, följande Kongl. Maj:ts nådiga Propositioner till Riksdagen:

N:o 22, angående vissa grunder för förvaltningen af Statens jernvägs- trafik och särskildt för den dervid anställda personals aflöning;

N:o 23, angående anstånd med betalningen af 1868, 1869 och 1870 årens annuiteter å det Ystad—Eslöfs-jernvägsaktiebolag beviljade statslån för byggandet af jernbana mellan Ystad och Eslöf;

N:o 24, angående upplåtelse till Köpings stad af en del utaf krono- lägenheten Byslätten;

N:o 25, i fråga om anstånd med amorteringen för år 1868 af det för sänkning af Mada-ån i Åsheda socken af Kronobergs län beviljade lån;

N:o 26, angående anslag för anställande af en föreslagen naturveten- skaplig undersökning;